

במדבר פרק ו - נזיר

(ו) כַּל־יָמֵי הַזִּירֹו לִיקָנֶק עַל־נַפְשׁ מֵת לֹא יָבֵא:

(ז) לֹא־בִּי וְלֹא־מִי וְלֹא־חַיֹו וְלֹא־חַתּוֹ לֹא־יִטְמָא לָהֶם בְּמֵתָם כִּי נָזַר אֶלְקִיֹו עַל־רֹאשׁוֹ:

ויקרא פרק כא - כהן הדיוט

(א) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמּוּיֹו:

(ב) כִּי אִם־לְשֹׂארוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו לְאָמוֹ וְלֹא־בִּי וְלֹא־חַתּוֹ וְלֹא־חַיֹו:

(ג) וְלֹא־חַתּוֹ הַבְּתוּלָה הַקָּרוּבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטְמָא:

(ד) לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוּיֹו לְהַחֲלוֹ:

ויקרא פרק כא - כהן גדול

(יא) וְעַל כַּל־נַפְשׁוֹת מֵת לֹא יָבֵא לְאָבִיו וְלֹא־מִי לֹא יִטְמָא:

מחלוקת רבי ישמעאל ורבי עקיבא

נזיר	רבי ישמעאל	נימוק	רבי עקיבא	נימוק
על־נפש מת לא יבא	נפש אדם ולא נפש בהמה	על נפש מת לא יבא, בנפש אדם הכתוב מדבר; ר' ישמעאל אומר אינו צריך, הרי הוא אומר: לא יבא, בנפשות המטמאות בביאה הכתוב מדבר	נפש - אלו הרחוקין מת - אלו הקרובין	...דס"ל לר"ע דאפילו לא כתיב מת בנפש ליכא למיטעי לאוקמי בבהמה אי משום דרשא דלא יבא דמטמא באהל משמע אי משום דאע"ג דאיכרי נפש בהמה נפש סתמא לא איכרי ועוד דלא מצינו בהמה מוזכרת גבי טומאה רק בלשון נבילה. (תוד"ה ר"ע מח):
לאביו	לגלויי דלקרובים אסור	נאמרו כללות בכ"ג ונאמרו כללות בניזיר...או כלך לדרך זו: נאמרו כללות בכהן הדיוט ונאמרו כללות בניזיר...ת"ל: לאביו ולאמו לא יטמא	לאביו ולאמו - אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה	ולר"ע, מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ולא שנא כ"ג והוא נזיר נפקא מלאחיו, לאביו ולאמו למה ל"י? צריכי, דאי כתב אביו, הוה אמינא היינו טעמא דלא מיטמא ליה, משום דחזקה בעלמא הוה, אבל אמו דידיעין דילידיה ל"יטמא להו; ואי כתב רחמנא אמו, הוה אמינא אמו לא ליטמא לה, דלאו אזיל זרעה בתרה, אבל אביו, כיון דאמר מר: למשפחותם לבית אבותם - אימא ליטמא ליה, קמלן.
ולאמו	לגזירה שוה לכדרכי	...תימה תיפוק ליה מג"ש דאמו אמו כמו שאנו לומדים כהן גדול מנזיר לענין נגעם וזיבתם ה"נ ניהדר ונילף נזיר מכהן גדול לענין מת מצוה דאין ג"ש למחצה נראה למהר"ף אי לאו דנפקא לן מת מצוה בניזיר מקרא אחרינא הוה אמינא דכולה גזירה שוה דאמו אמו אתיא למת מצוה אבל לענין למעוטי נגעם וזיבתם בין בכהן הדיוט ובין בכה"ג כיון דמצורע איתקש למת דהוה ליה כעוקר קרא ממשמעותיה ע"י ג"ש להכי איצטרך למילף מת מצוה בניזיר מקרא אחרינא. (תוד"ה ה"ג מח.) \\ ...תימה כיון דאמו דכהן גדול מופנה כדאמרינן לעיל למה לי תו הפנאה מאמו דנזיר וי"ל אליבא דר' ישמעאל ק"ל דאית ליה פרק המפלת (נדה כב:) מופנה מצד אחד למדין ומשיבין והכא יש להשיב דמה לנזיר שאין קדושתו קדושת עולם וישנו בשאלה. (תוד"ה האי מח.)	לאביו ולאמו - אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה	דתניא, ר"ע אומר: נפש - אלו הקרובים, מת - אלו הרחוקים; לאביו - אינו מיטמא, אבל מיטמא הוא למת מצוה; לאמו - היא כהן והוא נזיר, לאמו הוא דאינו מיטמא, אבל מיטמא הוא למת מצוה; לאחיו - שאם היה כ"ג והוא נזיר, לאחיו הוא דאינו מיטמא, אבל מיטמא הוא למת מצוה; ולאחותו - מה ת"ל? הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת... (זבחים ק). ועיין סוף תוד"ה ומשני מט. שמנסה להשוות ולחלק בין הסוגיות)
לאחיו	לאחיו - אינו מיטמא, הא למת מצוה מיטמא	ומה כ"ג שקדושתו קדושת עולם - מיטמא למת מצוה, נזיר שאין קדושתו קדושת עולם - אינו דין שמיטמא למת מצוה! לא, אם אמרת בכ"ג - שכן אינו מביא קרבן על טומאתו, תאמר בניזיר שמיבא קרבן על טומאתו?	לאחיו - שאם היה כ"ג והוא נזיר, לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה	ולרבי ישמעאל, כהן גדול והוא נזיר מנליה? כיון דשרא רחמנא חד לאו גבי מת מצוה, מה לי חד לאו, מה לי תרין לאוין.
ולאחתו	דתני: לאחותו - מה ת"ל? הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, ושמע שמת לו מת, יכול יטמא? אמרת: לא יטמא, יכול לא יטמא למת מצוה? ת"ל: לאחותו, לאחותו הוא דאינו מיטמא, הא למת מצוה מיטמא.	אחותו למה ל"י? סלקא דעתך אמינא, כי שרא רחמנא למת מצוה - נזיר וכהן דאיסור לאוי הוא, אבל מילה ופסח דכרת - לא יטמא למת מצוה, קמ"ל. אף בעושה פסח ומילה גרידא בלא נזיר וכ"ג (תוד"ה ולאחותו מח.) לכדתניא הרי שהיה נזיר והולך למול את בנו ולשחוט את פסחו (מפרש ד"ה לכדתניא מח.)	לאחותו - כדתניא: הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו, ושמע שמת לו מת, יכול יטמא? אמרת: לא יטמא, יכול לא יטמא למת מצוה? ת"ל: לאחותו, לאחותו הוא דאינו מיטמא, הא למת מצוה מיטמא.	ולרבי ישמעאל, כהן גדול והוא נזיר מנליה? כיון דשרא רחמנא חד לאו גבי מת מצוה, מה לי חד לאו, מה לי תרין לאוין.
לא־יטמא להם במתם	דתניא, רבי אומר: גבי נזיר במותם אינו מיטמא, אבל מיטמא הוא לנגעם ולזיבתם	...נראה דעיקר קרא לנגעם איצטרך דס"ד אמינא דמצורע חשיב כמת ולזיבתם נקט אגב נגעם. (תוד"ה ולאמו מח.)	דתניא, רבי אומר: גבי נזיר במותם אינו מיטמא, אבל מיטמא הוא לנגעם ולזיבתם	...נראה דעיקר קרא לנגעם איצטרך דס"ד אמינא דמצורע חשיב כמת ולזיבתם נקט אגב נגעם. (תוד"ה ולאמו מח.)

נימוק	רבי עקיבא	נימוק	רבי ישמעאל	כהן גדול
<p>...לכך נראה דהכא נמי דריש רחוקים מעל כל נפשות ומ"מ דריש נמי מיניה רביעית דם משני מתים מדכתיב נפשות לשון רבים ולא נפש ויש לתמוה למה ליה לר"ע גבי כ"ג קרא דרחוקים תיפוק ליה מק"ו מכהן הדיוט כמו לתנא דריש פרקין או משום איסור שהיה עליו בהדיוטותו להיכא אזל כדפרישית לעיל דזה עיקר הטעם לעיל ופי' בתוס' לעבור עליו בשני לאוין ותימה קצת דהש"ס לא הזכירו כלל וצריך עיון לשון מהר"ף: (תוד"ה על כל מט):</p> <p>עין סנהדרין ד. שר"ע דורש אם למקרא (נפשת לשון רבים)</p>	<p>על כל נפשת - אלו הרחוקין</p> <p>מת - אלו הקרובין</p> <p>נפשת – לאיתויי (גרסת הרא"ש) רביעית דם שיצא משני מתים שמתמא באהל</p>	<p>דת"ר על כל נפשות מת לא יבא - במה הכתוב מדבר? אי ברחוקים, קל וחומר הוא: ומה כהן הדיוט שהוא מיטמא לקרובים - אינו מיטמא לרחוקים, כהן גדול שאינו מיטמא לקרובים - אינו דין שאינו מיטמא לרחוקים!</p> <p>...וי"ל דק"ו דקאמר לאו דוקא ואינו אלא לרווחא דמילתא כאילו היה אומר כן על כרחיך דקרא על כל נפשות מת לא יבא בקרובים דאי על רחוקים בא להזהיר הרי הוא מזהיר ועומד משהיה כהן הדיוט שהוזהר על הרחוקים דאטו משנעשה כהן גדול פקעה קדושת כהן הדיוט וקדושתו להיכא אזלא אלא על כרחיך על הקרובים בא להזהירו דכהן הדיוט שרי בהן אייתר לו לאביו ולאמו לדרשא לומר לאביו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה. (תוד"ה אי מז):</p>	<p>בקרובים הכתוב מדבר</p>	<p>ועל כל נפשת מת לא יבא</p>
<p>כיון דאמר מר: אם היה כ"ג ונזיר - לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה, מה לי כ"ג לחודיה, מה לי נזיר וכ"ג</p>		<p>ק"ו מכהן הדיוט ↑</p>	<p>לאביו הוא דאינו מיטמא הא מיטמא הוא למת מצוה</p>	<p>לאביו</p>
<p>...וא"ת ואכתי אינו מופנה אלא מצד כ"ג דאילו בנזיר צריך למת מצוה וי"ל דסבירא ליה לר"ע מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין אבל לר' ישמעאל לעיל ודאי צריך להפנות משני צדדין דאיהו לטעמיה בפרק המפלת (נדה כב:) דסבירא ליה למידין ומשיבין כדפירש' לעיל (תוד"ה ולאחותו כדתניא מח):</p> <p>...והצריכותא (דאב ואם) דקעביד על תרין קראי בין בנזיר בין בכ"ג (תוד"ה ולר"ע מט.) \ \ וא"ת וכיון דצריכי לגופייהו אביו ואמו א"כ מהיכא תיתי מת מצוה בנזיר וגם לא מייתרי לג"ש בכ"ג כיון דמיצרך צריכי וי"ל דעל כרחיך מיותרים הם למת מצוה בנזיר ולג"ש בכ"ג דאל"כ לישתוק קרא מתרייהו דהא ר"ע דריש מיתורא דמת קרובים בין בנזיר בין בכ"ג ועל כרחיך מקרא מלא דבר הכתוב בכולהו קרובים ולא מפליג בין אביו לאמו בשום סברא למה נכתבו שניהם כל עיקר אלא בנזיר לאיתויי מת מצוה ובכ"ג לג"ש ומיהו אי לא כתיב אלא חד לאביו או לאמו אז הו"א דאע"ג דמקרא מלא דבר הכתוב מ"מ הו"א דלהכי כתיב חד למעוטי אידך ולאפוקי מקרא מלא כדפרישית... (תוד"ה ומשני מט.)</p>	<p>לגזירה שוה לכדרכי</p>	<p>לא יאמר אמו בכ"ג, שאין ת"ל, שהרי ק"ו היא: ומה אם במקום שכהן הדיוט מיטמא לאחיו מאביו - אין כהן גדול מיטמא לאביו, מקום שאין כהן הדיוט מיטמא לאחיו מאמו - אינו דין שאין כ"ג מיטמא לאמו! אם זכיתה מהדין, מה ת"ל אמו בכהן גדול? מופנה להקיש ולדון הימנו גזירה שוה, נאמר אמו בנזיר ונאמר אמו בכ"ג, מה אמו האמור בנזיר - במותם אינו מיטמא אבל מיטמא הוא לנגעם ולזיבתם, אף אמו האמור בכ"ג - במותם אינו מיטמא אבל מיטמא לנגעם ולזיבתם.</p> <p>...וא"ת ומה צריך קל וחומר הרי כבר אמר דעל כל נפשות מת אזהר רחמנא אקרובים... ונראה לומר דהתנא תפס לדין ק"ו לרווחא דמילתא כק"ו דלעיל והך ברייתא רבי ישמעאל דבסמוך ולית ליה האי צריכותא דלקמן דאמו ודאי ילדתו דלקמן אליבא דר"ע קאמר ליה אבל לר' ישמעאל בלאו ק"ו אייתר לאמו שהיא בכלל שאר קרובים דאפי' אי נכתב לאביו לא הוה אמינא דלמעוטי אמו קאתי משום דודאי ילדתו דלית ליה הנך סברות דלקמן הלכך כי כתיב על כל נפשות מת כולהו קרובים במשמע אייתר לאביו למת מצוה ואייתר לאמו לגזירה שוה וקל וחומר לרווחא דמילתא. (תוד"ה ואין מח.)</p>	<p>לגזירה שוה לכדרכי</p>	<p>ולאמו</p>